

ความเข้มกับกลุ่มเสียง ร ในภาษากะเหรี่ยงสะกอ
Intensity of R sounds: The class of rhotics in Sgaw Karen

พิทยาวัฒน์ พิทยาภรณ์
Pittayawat Pittayaporn

ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Department of Linguistics, Faculty of Arts, Chulalongkorn University
Bangkok, Thailand

E-mail: Pittayawat.P@chula.ac.th

ทำไมเสียง /ɣ/ จึงจัดรวมกับเสียง /r/ เป็นกลุ่มเสียง ร ทั้งที่มีลักษณะทางสัทศาสตร์ต่างกันมาก

ภาษากะเหรี่ยงสะกอมีหน่วยเสียงพยัญชนะ 23 เสียง มีหน่วยเสียงที่จัดเป็นเสียง ร ถึง 2 เสียง คือ alveolar tap /r/ และ velar fricative /ɣ/

หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษากะเหรี่ยงสะกอ

กักไม่ก้อง	p	t	c	k	ʔ
กักพ่นลม	ph	th	ch	kh	
กักก้อง	b	d			
เสียงพ่นลมไม่ก้อง		s		x	h
เสียงพ่นลมก้อง	v	z		ɣ	
เสียงนาสิก	m	n	ɲ	ŋ	
เสียงร่อน		l			
เสียงกระทบ					alveolar tip r

คู่เทียบเสียงแสดงการเปรียบเทียบต่าง (contrast) ระหว่างเสียง ร ทั้งสอง

/ri4/ ‘กลิ้ง’   /yi4/ ‘บด’
/ruw1/ ‘แฝงคอ’   /ywu1/ ‘ร่อน’

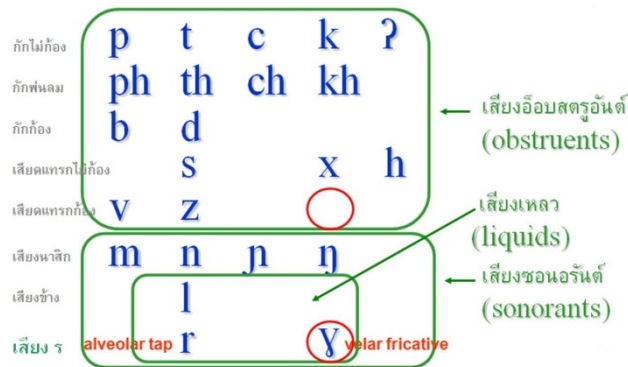
หน่วยเสียงสระในภาษากะเหรี่ยงสะกอ

	หน้า	หลังไม่ต่อปาก	หลังต่อปาก
สูง	i	u	u
กลาง	e	ɤ	o
ต่ำ	ɛ	a	ɔ

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษากะเหรี่ยงสะกอ

- ไม่กักเส้นเสียง (non-glottalized)
  - 1 = กลาง
  - 2 = ต่ำ
  - 3 = สูง
- กักเส้นเสียง (glottalized)
  - 4 = สูง กักที่เส้นเสียง
  - 5 = ต่ำ กักที่เส้นเสียง

กลุ่มเสียงธรรมชาติในภาษากะเหรี่ยงสะกอ

ถึงแม้ว่าในทางสัทศาสตร์เสียง /ɣ/ ในภาษากะเหรี่ยงสะกอจะเป็นเสียงเสียดแทรก แต่ในทางสัทวิทยา กลับจัดอยู่ในกลุ่มเสียงเหลว

เสียง ร คืออะไร

เสียง ร (rhotics) หรือ “R” sounds

- เป็นพยัญชนะซอโนรันต์ (sonorant) ประเภทหนึ่ง
- เป็นกลุ่มย่อยของกลุ่มเสียงเหลว (liquids)

ถึงแม้ว่านักภาษาศาสตร์ส่วนใหญ่จะเชื่อว่าเสียง ร เป็นกลุ่มเสียงธรรมชาติ (natural class) แต่เสียง ร ในภาษาต่างๆก็มีลักษณะทางสัทศาสตร์ต่างกันมาก

- ภาษาไทย: [ɽ] alveolar tap
- ภาษาอังกฤษ: [ɹ] alveolar approximant
- ภาษาเยอรมัน: [ʀ] uvular trill
- ฝรั่งเศส: [ʁ] uvular fricative
- ภาษาสเปน: [r] alveolar trill และ [ɾ] alveolar tap

นักภาษาศาสตร์บางคนเชื่อว่าเสียง ร ชนิดต่างๆ ไม่สามารถจัดเป็นกลุ่มเสียงธรรมชาติ (natural class) ได้ เสียง ร ในภาษากะเหรี่ยงสะกอ นับเป็นกฎเกณฑ์สำคัญในการศึกษาว่าเสียง ร เป็นกลุ่มเสียงธรรมชาติหรือไม่

ความพิเศษของภาษากะเหรี่ยง

- ภาษากะเหรี่ยงมีเสียง ร ถึงสองเสียง คือ /r/ และ /ɽ/
- เสียง /ɽ/ ไม่ได้เขียนแทนด้วย <r> แต่เขียนแทนด้วย g
- คำที่มีเสียง /r/ และ /ɽ/ ไม่ได้มาจากรากศัพท์เดียวกัน
- /r/ และ /ɽ/ มีลักษณะทางสัทศาสตร์ต่างกันมาก

	ฐานกรณ์	ลักษณะเสียง
/r/	ปุ่มเหงือก	กระทบ/รัว
/ɽ/	เพดานอ่อน	เสียดแทรก

เสียง /ɽ/ สามารถปรากฏได้พยัญชนะควบกล้ำ จึงแสดงว่าเสียง /ɽ/ เป็นเสียง ร ในภาษากะเหรี่ยงสะกอเช่นเดียวกับเสียง /r/ ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

เสียง ร ในพยัญชนะควบกล้ำภาษากะเหรี่ยงสะกอ

	-l-	-r-	-ɽ-
p-	✓	✓	✓
ph-	✓	✓	✓
b-	✓	✓	✓
t-			
th-			
d-			
c-			✓
ch-		✓	✓

k-	✓	✓	✓
kh-	✓	✓	✓

อักขระภาษากะเหรี่ยงสะกอ

นักภาษาศาสตร์บางคนเชื่อว่าเรามักจัดเสียง ร แบบต่างๆเป็นกลุ่มเสียงเดียวกันเพราะว่าล้วนสะกดด้วยตัว r เหมือนกัน แต่เสียง /ɣ/ เขียนแทนด้วย g ในอักขระของภาษากะเหรี่ยง แสดงว่าตัวเขียนไม่ได้ทำให้จัดให้เสียง /ɣ/ ในภาษากะเหรี่ยงสะกอเป็นเสียง ร

รากศัพท์ภาษากะเหรี่ยงสะกอที่มีเสียง ร

นักภาษาศาสตร์บางคนเชื่อว่าเรามักจัดเสียง ร แบบต่างๆเป็นกลุ่มเสียงเดียวกันเพราะว่าคำที่มีเสียงเหล่านี้มีรากศัพท์เดียวกัน คำที่มีเสียง /ɣ/ ในภาษากะเหรี่ยงสะกอมีที่มาต่างจากเสียง /r/ อย่างชัดเจน แสดงว่าที่มาของคำไม่ได้ทำให้จัดให้เสียง /ɣ/ ในภาษากะเหรี่ยงสะกอเป็นเสียง ร

คำที่มีเสียง /ɣ/ มักเป็นคำดั้งเดิม (Proto-Tibeto-Burman = PTB)

- /ɣu2/ 'งู' < PTB *ru:l
- /ɣu1/ 'ร้อน(ข้าว)' < PTB *ʔ-ra
- /pɣe1/ 'ชื่อ' < PTB *b-rey
- /ɣu4/ 'กระตูดอก' < PTB *s-rus